

Goedgelovig en naïef

Zitten en zwijgen. Geen seks, tabak of alcohol. Geen mobieltje. En dat tien lange dagen lang, in een enorme witstenen hal in Dilsen Stokkem. Totdat alles zeer gaat doen, je rug en je spieren, waarna je blijft zitten en de pijn in je botten langzaam verdwijnt en er op enig moment iets ontstaat van, nou ja, verlichting.

Het was, vertelt George Schouten, de eerste keer dat hij zich ergens volledig aan overgaf. Een stilte-retreat in België, de 'Vipassana'. En dat na twintig jaar waarin hij over de halve aardkloot rondzwierf in het boeddhisme, langs spiritueel leiders en lama's en de Boeddhaboom, op zoek naar 'zin'.

Een beetje eenzame, verlegen, stottende, gereformeerde jongen uit Haren, die vanaf zijn 22ste films maakte, waaronder de bioscoopfilm *Een zaak van leven of dood*, met Peter Faber en Derek de Lint. En daarna ging regisseren voor de VPRO. *Reiziger in muziek*, en vijftien jaar lang *Zomergasten*. De laatste tien jaar maakt hij documentaire films voor de Boeddhistische Omroep, 'de enige', zegt hij, 'in de wereld'. Schouten (61) schreef er een boek over, *Expeditie geluk*. Over zijn ontmoeting met de Dalai Lama, die Schouten filmde voor zijn documentairereeks *Lonely at the top*, geboeid door de vraag hoe mensen 'aan de top' het in hun eentje redden: bij wie ga je te rade als je de geestelijk leider van Tibet bent? Wie vertrouw je? Hoe ga je met eenzaamheid om?

Hij is, zegt Schouten, wel wat goedgelovig en naïef. 'Bij alles wat ze zeggen, denk ik: dat zou ik ook moeten doen.' Tegelijkertijd schrijft hij broodnuchter over zijn boeddhisme. Hij neemt het niet te zwaar op: 'Je moet niet denken dat boeddhisten goeie mensen zijn. Er zijn heel erg rare mensen bij. Ik roddel zelf ook nog steeds, word boos, ben nog steeds te weinig bij mijn familie. Je geest is een aap die in een boom heen en weer springt. Daarom zijn commerciële ook zo goed: mensen willen niets liever dan nieuwe dingen. Facebook. Mailtjes. Ping... en weer ontsnap je uit het hier en nu.'

Je bent oefen-boeddhist.

'Leerling-boeddhist. Ik mediteer al zeventien jaar - of achttien? - en heb vijftig boeddhistische films gemaakt. Ik zou beter moeten weten. Je kunt de lessen honderd keer horen, maar er is een streng regiem nodig om controle over je geest te krijgen. Daar gaat het om. Goede dingen doen voor andere mensen. En de geest controleren. Jezelf bevrijden van verlangen, afkeer en misvattingen. Dan kun je ook tegen pijn en tegenslagen. Dan kun je alles.' Het boeddhisme is een leer, zegt Schouten, geen geloof. Dat God of Allah bestaat, moet je aannemen. Boeddha liep gewoon rond, zij het 2500 jaar terug. Om het eindeloze leed van de mens te kunnen begrijpen, vastte en mediteerde Siddharta Gautama zes jaar lang. Onder een boom bereikte hij zijn 'staat van verlichting': het leven is lijden, leerde hij. Dat lijden heeft een oorzaak. En dus kun je eraan ontsnappen. Dat er ook nogal wat 'hocus pocus' bij komt kijken, ziet Schouten ook wel. De Tibetaanse boeddhisten die op drie kilometer hoogte wonen, wansen zich dicht bij de hemelpoort. Sommige zijn vooral druk met het idee van reïncarnatie. 'Ik ben veel in Kathmandu geweest, tussen die Tibetanen. Wat zij normaal vinden, ga jij ook normaal vinden. Met zeventien mensen *chanten* (ritmisch zingen) onder de Boeddhaboom... de eerste keer is dat raar, maar later is er niks leukers.'

Wat heb je eraan?

'Gemoedsrust. Als ik niet weet hoe het moet, als er conflicten zijn, kom ik bij het boeddhisme terug. Het

INTERVIEW

GEORGE SCHOUTEN

George Schouten was vijftien jaar regisseur van *Zomergasten*, maar maakte ook vijftig boeddhistische films. En schreef een boek over geluk, zijn ontmoetingen met de Dalai Lama en de vuisten van Lucia Rijkker.

Tekst Henk Blanken
Foto Jan Zeeman

is de weg van het midden. Zie het even rustig aan, probeer eerlijk te zijn, cijfer je ego weg. Vaak ben je bij ruzies toch in je trots gekrenkt. Ik mediteer elke dag, 's morgens en 's avonds, twintig of dertig minuten. En elke keer schieten er duizend dingen door mijn kop. Daar moet je ook weer mild over blijven. Het gaat vanzelf voorbij. Kalmer worden. Blijven zitten. Zelfs als het dak eraf waait: blijven zitten.' Toen hij een kop in de krant las, 'De vuisten van Boeddha', struikelde hij over Lucia Rijkker. Hij maakte acht films over de wereldkampioene kickboksen en boksen. De rare tegenstelling, een boeddhist die het liefst haar tegenstanders verrot slaat, fascineerde hem. 'Mooie meid ook. En ze begrijpt de contradictie heel goed. Mensen vragen haar telkens het uit te leggen, omdat het wringt. Ik vind het ook boeiend. Die beetje foute smaak... ik hou een beetje van foute dingen.' Hij is gevraagd met en over Lucia Rijkker een boek te schrijven. Daar moeten zakelijke afspraken over worden gemaakt, wat soms wat lastig is als je elkaar al twaalf jaar door en door kent. 'We zijn heel close. Maar in die bokswereld was zij natuurlijk gewend om genaaid te worden. Het gevoel dat er van alles achter haar rug gebeurt, zit in haar. Ze is wel softer geworden. Vroeger was ze nerveuzer en achterdochtiger.'

Ze werd de gevaarlijkste vrouw op aarde genoemd. Dat associeer je niet met boeddhistische lessen als goed doen en jezelf wegcijferen.

'Lucia is toevallig bokser geworden. Eerst deed ze judo. Toen kickboksen, om de woede kwijt te raken over de scheiding van haar ouders. Sport werd haar leven, haar brood. Dat boeddhisme kwam later. Maar ze kan geen ander beroep meer kiezen. Doordat Clint Eastwood haar vroeg voor *Million Dollar Baby*, waarin ze een slechte vrouw speelde, kan ze nu wel de dingen vertellen die ze wil vertellen.' Van die ene film werd Lucia Rijkker bekend, maar het grote geld bleef uit. In haar loopbaan verloor ze niet één gevecht, behalve die keer dat ze tegen een man knock-out ging, 'een verlichtende ervaring', vertelde ze Schouten. Ze was zo sterk dat geen vrouw nog met haar wilde boksen. 'Daarom is ze nu niet gefortuineerd, maar *chant* even gelukkig als Johnny Depp, die in haar klasje zit.'

Schouten: 'Toen ik haar de boksaal zag binnenkomen, dacht ik dat ze kon vliegen. Echt vliegen. Zo

geconcentreerd was ze. De dagen voor een wedstrijd... koptelefoon op, met niemand praten, een beetje zingen. Ze zegt het ook van zichzelf: ik ben twee of drie dagen van tevoren gek, een psychopaat.'

Wat herken je in haar?

'Ze is een *lonely warrior*. Ze zwerft door de hele wereld, doet waanzinnige dingen. Terwijl ze moeilijk reist, want ze is helemaal niet praktisch en raakt telkens de weg kwijt. Ze is zoekende, en vertelt alles.'

Jij bent geen softie.

'Om je staande te houden, moet je een beetje gewiekt zijn. Mijn broer was een grote aannemer, hier in het Noorden. Dat zakelijke heb ik ook. Ik doe geen echt foute dingen, maar ben wel berekenend. Je kunt in dit vak niet me je laten sullen.'

Zie je jezelf als journalist?

'Ik begin dat meer te worden. Vroeger niet, toen maakte ik kunstfilms.'

Maar moet wat je vertelt ook waarheidsgetrouw zijn?

'Dat is het sowieso niet. Het is mijn verhaal. Iemand anders zou het anders vertellen. Je liegt steeds, vertelt nooit de waarheid. Er zijn al genoeg andere journalistieke programma's. Ik wil mensen de ruimte geven om hun verhaal te vertellen. Omdat ik dan dieper ga dan wanneer ik cynische vragen stel.'

Je noemde jezelf ook goedgelovig en naïef.

'Als iemand zegt: je moet punaises gaan slikken, ga ik punaises slikken. Mijn geluidsmen is juist overal cynisch over. Is dat nou wel zo, met al die gewonde ziertjes? Ik werk goed met hem samen, maar erger me ook soms aan zijn cynische benadering. Al heeft hij af en toe gelijk.'

Ben je gelukkig?

'Dat vind ik een moeilijk woord. Ik ben er niet zo mee bezig. Wel met levensvragen. Ik blijf tobben. 's Morgens weet ik het en 's avonds weet ik het weer niet.'

Heb je antwoorden gevonden?

'Nee. Wel betere vragen. Het verschuift steeds. Ik moet met mezelf leren leven. Evenwichtig worden. Dat je niet steeds hoeft te vluchten.'

Vijftien jaar lang gaf hij vorm aan *Zomergasten*, maar Schouten is sinds twee jaar weg bij de VPRO. Voor de Boeddhistische Omroep werkt hij nu aan een film over ouder worden, die begin oktober in het Boeddhistische Filmfestival Europe in première gaat en later die maand op televisie. Opnieuw gaat het over de zin van het leven, nu in het zicht van de dood. En opnieuw is het een leerzame ervaring: 'Je jaagt een leven lang van alles na, maar na verloop van tijd gaat de lust een beetje weg. Je wordt milder. Gaat zien dat het leven een komedie is waarin iedereen zich druk maakt om niks. Dat alles ijdelheid is. Pas op de oude dag leer je in het nu te leven.'

Als jongen lag hij drie dagen in coma na een brommerongeluk. Bijna dood. 'Iedereen is bang voor het onbekende. Ik ben banger omdat ik nu zo mee bezig ben met ouder worden. Niet met het lijden voor de dood; dat gaat gebeuren, daar kun je donder op zeggen. Maar over de rest ben ik onzeker. Vroeger in de kerk sprak de dominee over het eeuwig engelengezag; daar werd ik panisch van. Boeddhisten willen niet terug komen, daarom mediteren ze ook. Je lost op in het licht. Maar misschien is het ook wel heel leuk om terug te keren.'

© henk.blanken@dvhn.nl

